

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

•••••

Nro 8.

Költ Bétsben, Böld: Afzony Havának (Januáriusnak)
29-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környülmánások.

A' Fegyvernyugvásról tett előbbeni Tudósításait úgy változtatta már a' *Költő*niai Újság a' maga 31-dik Decemberi és 1-ső Januáriusi Darabjaiban, még pedig némelly főbb Fr. Vezérek' kívánságára, hogy a' két ellenkező Seregeknek Fejeik, látván a' had-folytatásra alkalmatlan időt, össze-beszéllettek egymással, hogy az el-fáradt Népet, téli-quartélyokban meg-pihentessék.

I

Ausztriai-Belgyiomban, nagyon nyilván jelengetik magokat, az *Ausztriai-Házhoz* vissza-kívánczózó *Lakosok*.

Olasz - Országból. —

A' Ts. Kir. Ármádiától érkezett leg-újabb Tudósítások, tsendességről írnak: mellynek okát is adják; a' midőn jelen-
tik, hogy tízedik Januáriustól fogva, *Col di Tenda* és *Céva* között minden passzusokat (szoross útakat) járhatatlanokká tett. a' nagy hó.

Májlándból Jan. 13-dikánn: — „Ide érkezett a' napokban *Boliö* (*Beaulieu*) Feldmarsallieutenánt, kit Ö Ts. K. Felsége, *B. Devins* helyébe tett Vezérjévé az *Olasz - Országi* Ármádiájának. Még két Generálisok várattatnak ide Német-Országból, kiknek el-érkezésével hadi-tanás fog tartatni, a' *Génuai* tenger-melvényekről lett vissza-vonulás' okainak meg-vissgálása végett. Szinte naponként jödögelnék ide az *Olasz - Országi* Sereg' erőssebbítésére rendelt új Katonaságok. El-érkeztek már *Preiss* Reg. jének 2 Bat. jai is.

Nagy - Britanniából. —

Frantzia-Országának *Normándiai* partja előtt, *Markouf* nevű Szigetnél tartózkodott még, a' leg-újabb Tudósítások fzerént, *Sir Sidney Smith*' kormányozása alatt lévő *Angliai* Hajósseregofztály: de

nem volt semmi eggyesülésben *Frantzia*-Országgal. Ágyús tsónakokból áll az említett Hajósseregofztály: a' más nemű nagyobb Katona-hajók pedig, mind visszajártak a' *Frantzia* tengerről, *Anglia*' partjaihoz.

Az *Ámérika*-mellyéki Szigetek' segítségére rendeltt Hajóssereget nem engedik haladni a' mindennapi szélveszek; úgy hogy, 26-dik Déc. benn is csak ott volt az még, a' hol Déc. 18-dikán, még pedig úgy el-széledve, hogy a' Vezérje, *Christian* Admirális, nem látott többet maga körül kilentzvenőt hajóknál. Parantsolat küldődött tehát *Gardner* Admirálisnak, hogy a' *Portsmouthi* Kikötőhelyből segítségére siessen *Christian* Admirálisnak, ne hogy az el-széledtt hajók, *Frantzia* Rablók kezére jussanak: de a' parantsolat' tellyesítését meg-gátolták a' szelek.

Az *Ámérika*-mellyéki tengerenn fel's alá járkáló *Nagy-Britanniai* Hajóssereg' Kommendánssának olly értelmű Tudósítást közlött a' *Londoni* Udvari Újságnak 2-dik Januáriusi Darabja, hogy *Mermaid* nevű Ánglus hajó' Kapitánnya *Warre*, 10-dik Octóberbenn egy *frantzia* Brigantint (kissebb nemű Katona-hajót) fogott; tizen-negyedikben pedig egy 18 ágyús hajót, mellyen 260 ember volt, és a' melly, egy *Frantzia* Generálist Stabjával eggyütt szándékozott szállítani *Granada*' Szigetébe.

Mikor vissza-tért *Warre* Kapitány *Granda'* Szigetébe, már akkor az ellenségtől el-foglaltatva talált ott *Gouyave* nevű tan-nyát, melyet az Ánglusok, *Charlètte Townnak* hívnak. — Ugyan az említett Udvari Újság, közöl más rendbéli Tudósít-ásokat is, mellyek szerént, *Gouyave*től *St. George* nevű Városhoz lett vissza-vo-núlások' alkalmatosságával az Ánglus Ka-tonáknak, 55 Betegekből tsak 16-ot és egy Tisztet lehetett el-vinni: a' többek el-lenség' kezébe estek. A' 68-dik számú Regimentből, két Tiszt és 34 Közembe-rek maradtak oda.

Jamaika Szigete mellől 27-dik Octó-berben indított Tudósításában jelentette *Parker* Admirális, hogy egy az ő hajói közzül, *Hannibal* nevezetű, két fr. Rab-ló-hajókat fogott el.

A' *Tzimetet* (jó szagú és ízű fa-héjjat) termő *Ceylon'* Szigetében, melly a' *Gan-ges* folyó - vizénn innen eső Fél-sziget előtt fekszik, kevés ideig lötték az Ánglusok *Trinconemale* nevű Birtokát *Frigyes Bel-gyiomnak*: mindjárt meg-adta magát a' Kór-mányozó, Aug. 26-dik napján. 92 ágyúkat kaptak ott az Ánglusok. Az *Oostenburgi* Komendáns nem is várta, hogy el-kezd-jék a' lövöldözést az Ánglusok; hanem szép szerént fel-adta nékiek a' Várat, 30-dik Aug. ban: még elébb meg-kapták volt pe-dig már az Ánglusok *Colombot*, melly, de-

rék Erősség *Ceylon*ban, 's jó Kikötőhelye is vagyon.

A' gabonabéli szükségnek el-hárítása végett mindent el-követ a' Ministeriom. El-küldötte Északi - Ámérikának *Canada* nevű termékeny Tartományába, *Brichwood* Urat, hogy vegyen valamennyi gabonát tsak vehet: de mivel ez nem szerzhett össze többet negyvenezer mérőnél: illy környülállások között magához hívatta a' Ministériom az úgy nevezett *Levánti* kereskedés' Kormányozóját, 's megkérdezte Azt: mint lehetne *Égyiptomból*; *Olasz-Országból*; és a' Középtenger' Kikötőhelyeiből leg-jobb móddal, és leg-hamarább, gabonát szállíttatni *Ángliába*. — *Bosanquet* Úr, (ez a' neve, az említett Kereskedés' Igazgatójának) azt felelte: hogy *Égyiptomból*, a' Török Udvar' különös engedelmé nélkül is jó sok gabonát lehet ki-hozni, tsak meg-kell ajándékozni az Agát. Az *Égyiptomi* búzáról azt mondotta *Bosanquet* Úr, hogy kemény és barna az: hanem minthogy lábbal tséplik ki, és a' polyvától jól meg nem tisztítódik; van valamelly alkalmatlanság, mind az el-szállítására nézve annak, mind pedig a' megörlésére nézve is. — *Nagy-Britanniai* hajókon nem lehet tétetni a' szállítást: mint-hogy a' bátorságot most, *száztól negyven gínével* kell fizetni: hanem *Velentzei*, *Ragusai*, 's egyéb neutrális hajókat lehet ta-

lán, egy köbölért 3 silling bért ajánlván kapni, de óltalmat kellene melléjek adni, hogy ne legyen szükségjek, különösen *Olasz* Kikötőhelyekbe venni bé magokat. E' fzerént, ígerte *Bosanquet* Úr, hogy ha haladék nélkül rendelések tevődnek: meg lehet kapni hét vagy nyóltz hónapok alatt a' kívántt gabonát Egyiptomból: minthogy Májusban vagyon ott az aratás.

Spanyol - Országból —

A' tengeri fegyveres-erőt minduntalan nagyobbíttatja az Udvar. A' többek között Növ. 26-dikán készült el a' *Ferrol*i Kikötőhelybenn is egy újj 74 ágyús hajó.

A' *Cádix*i partnál tartózkodó *Frantzia* Hajóssereg igyekezik erősebbíteni magát: mivel nagyon szemmel tartják azt az Anglusok: nevezetesen, az újjabb Tudósítások fzerént, minekutánna *Cornwallis* Anglus Admirális, a' kormányozása alatt lévő Hajóssereggel, és száz szállító-hajókkal, a' *Cádix*i part előtt menvénnel, a' *Gibráltári* szoross tengerig kíserte volna az említett szállító-hajókat: tüstént vissza-tért a' maga Hajósseregével *Cádiz* eleibe, 's ott kezdett fel 's alá járkálni.

Frigyes - Belgyiomból. —

Vesztfália felől való szóleinn ezen Közönseges-Tarsaságnak szakadatlanúl tétetnek az óltalomra való készületek.

Fríziából és Zélándiából vissza-érkeztek *Hágába* a' Fő-kormányfzéki Kommisszariusok: de olly jelentéssel, hogy nem befézllhették rá még is egészzen a' nevezett két Frigyes-Tartományokat, a' *Batáviai Nemzet-gyülés'* fel-állíttatásába való meg-eggyezésre.

Amsterdám Városa' Előljárói, tsak nem nyughatának addig a' Népi-társaságoktól, míg le nem rakták hívatallyaikból mind azon Tisztviselőket, kik az *Arausioi* (Helytartó-Hertzege) Házhoz hív hajlandóságjokat nyilatkoztatták.

Hollandiában is sokan akarták, hogy egy újj revolutzionális Kalendárium vétetessék fel, melly szzerént az utólsó Revolutciónak első napja, úgymint 20-dik Januárium, lett volna kezdő napja az újj Közönséges-Társaság' esztendejeinek: de ezen kívánságra nem állottak reá a' Tartomány' Képviselei, hanem közakarattal el-végezték, hogy Januárium' első napja tartassék a' *Batáviai* vagy *Frigyes-Belgyiomi* Közönséges-Társaság' esztendeinek is mindenkor első napjául.

Frantzia- Országból. —

A' Direktórium nagyon szorgalmatoskodik az újj hadi készületek tételében.

Az Ötfázak' Tanáttsabéli *Job Aimé* nevű Tagra nézve, hosszas vizsgálás és vetélkedés után olly Végzést hozott az If-

jobb Tanács, mellyet annakutánna a' Vének' Tanátsa is meg-erössített, hogy Békességig nem ülhet széket *Job Aimé* a' Nép' Képviselői között, mert a' Vád szerint olly dolgokat követett vólt el, mellyek a' Közöséges - Társaság' Barátjához nem illenek.

A' Ministerekre rájok írt a' Direktórium, hogy az alattok lévő Tiszteket intsek meg, a' hozzájuk menőkkel való szépen bánás eránt.

Párisbann első Januáriustól fogva, mindennap jő ki egy fél árkus Német Újság, melly frantzia betűkkel nyomtatódik, és a' Direktóriális Újság' példája szerint magában foglalja a' Törvényhozó - Test' vagy Gyűlés' Üléseinek Históriáját, és a' Direktórium' Végzéseit; a' mostani frantzia Igazgatás' reguláit illető némelly apró elmélkedésekkel együtt. Az Írói és Kiadói ezen Újságnak: *Dorsch* és *Blau* néhai *Moguntziai* Prófeffzorok, 's *Warens* *Israël* nevű *Altonai* Zsidó, kiktől a' Direktórium feles számú darabokat hordat el rendes árron.

Böhmer, ki a' *Moguntziai* frantzia világban, Tagja vólt ott az úgy nevezett *Rajnai* Nemzeti-gyűlésnek, össze - szedte mostanság *Párisbann*, mind azon vetelkedő Írásokat, mellyek, a' *Frantzia* Közöséges - Társaságnak *Rajnai* határáról jöttek ki egy időtől fogva, 's ki-adta nyomtatás-

ban, illy titulus alatt: *Das linke Rhein-Ufer, die Graenze der französischen Republik* (A' Rajna' bal partja, a' Fr. Közönséges-Társaság' határa).

A' Párisban tartózkodó Idegeneknek utólszori fel-számláltatása szerént, három-fázhatvankettőre ment a' Németek' száma, kik között vagynak: *Hessen-Casseli Károly* Hertzeg, és négy Grófok: a' többek leg-többnyire Kereskedők, Könyvárosok, és szerentse-próbáló Tündérek. Még sokkal többen vagynak, a' magokat Ámerikaiaknak mondók: de a' kiknek nagy részét Anglusok teszik.

Elegyes Tudósítások.

A' Frantzia Király-kisasszonynak Bétsbe lett érkezésével származott Elmélkedések.

„Életemnek leg-szebb napja volt — így ír a' nagy *Thuánus* (de *Thou*) — midőn láttam *Cronwell*' halála után vissza-térni Angliába kedvező széllel a' Királyi Famíliát, — El lehet gondolni, melly igen kedves estvéje lett légyen az, a' jó szívű Fels. Második *Ferentznek* is, a' mellyen atyai karjai közzé foghatta, az általa meg szabadítottatott árváját Néhai édes Attya' testvér Húgának *Mária Antonianak*, ki között és a' Leánya között az a' különbség; hogy Ő t. i. Néhai F. *Mária Antonia*, a' leg-boldogabbnak ítéltethetett álla-

potban ment által az *Ausztriai-Ház'* kebeléből *Frantzia*-Országba: de ott, a' képzelődést is szinte fellyül múló világi bódogatanságra jutott: a' Leánya ellenben, ezer szerentsétlenségek között szabadúlt ki a' midőn el-hagyta *Frantzia*-Országot; már most pedig Fels. Rokonainak szerentsésítő kebelébenn valamerre néz maga körül, mindenfelől sok és hathatós okait találja a' vígafztalásnak.

Kérdés.

Mi indította leg-inkább a' *Frantzia* Elöljárókat arra, hogy ezen magában maradt felséges származású árvát ne tartanák tovább magok között fogságban; hanem által-adnák azt, az Anyai részről való leg-nagvobb Fels. Rokonának?

Erre a' Kérdésre alkalmas felelet telik egy *Párisi* írott titkos Tudósításból, melly szerént, a' Királykisasszony' sorsa felől tanátskozáván *Benezech* Minister a' Direktórium' öt Tagjaival, következő erőss szavait intézte azokhoz: Qu' est ce que nous ferons de la fille Louis XVI? Voulez vous que la nation françoise la conserve à ses dépens pour un témoignage perpetuel de ses parents? Ne croyez vous pas, que cette victime innocente augmente plutôt l' inquiétude, qu' elle tranquillise le coeur de la nation? Pourquoi nous faire coupables du terrorisme pour cette prisonniere, sur laquelle la republi-

que n' a d' autre droit, que celui de violence. Mais sera-t-il prudent à detenir et nourrir dans notre milieu cette victime inutile en qualité de prétendante, qui viendra dangereuse pour nous et la republique. Travailles plutôt Citoyens! avec moi, à délivrer la republique d' une mémoire ignominieuse de l' ancien despotisme.

(Mit tsinálunk Mi; a' 16-dik *Lajos'* Leányával? Akarjátok-e' Azt továbbra is meg tartatni a' Fr. Nemzettel, hogy mindenkor tanú-bizonysága legyen a' maga Szüléinek? Nem hiszitek? hogy ez az ártatlan áldozat, nem hogy tsendesítené a' Nemzet' szívét; hanem még inkább nyughatatlanítja azt? Miért tennénk magunkat kegyetlen hatalmaskodásnak vétkeisévé, ezen fogolyra nézve, a' kinn nints egyéb jussa a' Közönséges-Társaságnak; hanem csak hogy erősebb nálla? De vallyon meg-engedhetné e' azt az okosság is, hogy közöttünk tartsuk és táplállyuk ezt a' (reánk nézve) haszontalan áldozatot, mint egy ollyatén Prétendenst, a' ki veszedelmünkre szolgálhat nekünk, és a' Közönséges-Társaságnak. Legyetek inkább rajta Polgárok! velem együtt, hogy a' hajdani Despotismusnak (vagy Robespierismusnak) egy gyalázatos emlékezetétől meg szabadítsuk a' Közönséges-Társaságot.)

Kosciushóról, kit a' *Hír*, szokássá szerént holttnak hirdetett vala ki, azt befész-

li egy Lengyel Nemes, a' ki maga is fogva volt *Pétersburgban*, hogy egészen helyre állott volt már mikor Ő el-jött, az egészsége *Kosciuskónak*, naponként tizenhét rubelje jár; nem lehet ugyan Neki kijöni a' Várból: de benn szabadon járhat a' mint neki tetszik, 's társalkodhatik a' Stabális - Tisztekkel.

A' *Spanyol* Udvar minekutánna egy-nehány éltendőig vizgáltatta volna *Cabarrus* Ministerjének ügyét: nem csak ártatlannak ítélte azt; hanem előbbeni tisztségeibe, úgymint az Udvari - Bankírságba, és a' Kintses - házra - ügyelő - Ministerségbe is vissza-tette, és nem csak a' vizgálás által hátra-tartódott jövedelmét fizettette ki Neki; hanem néki adta, az előtte volt Fináantz - Ministerről *Don Lerenáról* maradott jószágot is, melly öt millió *real*okat ér.

Két *Cistercita* Atyák, kéntelenítettvénn el-hagyni *Frantzia*-Országot, folyamodtak a' *Spanyol* Királyhoz, hadd állíthassák fel *Spanyol*-Országban a' magok Rendjeket, melly úgy se' volt még ott ekkoráig. Kegyesenn el-fogadta a' Király ezen Atyáknak kéréseket, 's küldötte őket a' *Saragossai* Gubernátorhoz, a' ki, *Mael-la* nevezetű *Arragóniai* falut mutatott ki Nékiek, Klastromjok' fundálása végett, melly falubann a' Bernárdinusok, egy házat, egy kertet, 's egy Templomot adtak által Nékiek, a' *Sz. Susánna* Remete-tan'yájával együtt.

Magyar Ország.

Korponáról Jan. 15-dikén: — „*Sel-metz-Bányától* két mértföldnyire, e' mi Királyi-Városunknak *Korponának*, és *Pel-sőcz* nevezetű Mező-Városnak határjaiban, négy újj Bányák' ásatahoz kezdetett a' múltt efsztendőben Báró *Kerekes* Károly Ő Nagysága; melly fundamentomos próbatételnek históriája ez: A' mint egykor sétálgatott volna említett Báró Úr a' *Korpona* folyó vize partján: úgy ötlött szemébe, a' tsendesen tsergedező víz-fövényre, hogy annak közelebből való nézegetésére indult, 's figyelmetes vizsgálásai után által-küldötte azt, maga-vélekedése mellett, a' *Se-metz-Bányai* próba-házba is, a' hounan egész helybe-hagyással nyervén vissza bé-küldött vélekedéssét, eleibe terjesztette azt, F. Királyunknak is, ki, minnekutánna különös Bízatosok által is végére járatott volna a' dolog' valóságának: örömet engedelmet adott a' Báró Úrnak, ditséretes szándéka tellyesítéséhez, mellynek sok ágú hasznait igen óhajtja és reményli is méltánn ez az egész Környék.“

Miskóltzról Jan. 18-dikánn: — „A' közönséges tanúságúl szolgálható szerenstetlen történeteknek számát, eggyel nevelé mostanság, e' mi Városunk is. Történt t. i. hogy egy szegény sorsú Affzony, kenyér-sütéshez készülvén, két Gyermekeit

közzül, kiknek egyike 4 éfztendős; a' másik pedig még tsak éfztendős és két hetes volt, bírta a' bõltsõben fekvõt a' nagyobbikra. Ez, egy éles késre akadván, úgy meg-mettzette azzal gyenge Ötsötskéjének gégejét: hogy az, minden sírányozhatás nélkül vérében mozgolódva megholt. A' szegény Anya, semmit se' vévén észre a' dologból, vízért ment, mely idő alatt, a' meg-rémültt ártatlan gyilkos bé-bútt ijedtibenn a' kementzébe. Vissza térvén az Asszony, bé-gyújt a' kementzébe. Oda volt már a' nagyobbik Fiú is, midõn meg-tudta az Asszony a' szörnyû esetet, melyen annyira neki háborodott; hogy felment a' padlásra: 's fel-akasztotta magát. Haza érkezvén Férje a' mezõrõl, kedves Háza-népének egyszerre lett véletlen kipusztulását igen szívére vévén nagy bánatjában megholt. "

Egerbõl Jan. 16-dikánn: — „E' folyó Hónapnak 9-dik napjár Bíró-választás tartatvann ezen Püspöki Városban, Magistrátusunknak egy már régtõl fogva való, és személy-válogatás nélkül Mindeneknek igazságot szolgáltató érdemes Tagja *Aly* Pál Ur választaték, a' józanon gondolkodók által Bíróvá, ki az egész Község' szívetetére méltó. — A' T. Vármegye-szekénn, 27-dik Januáriusban leízen Ujjítás. "

Béts.

Az itt lévő Közönséges-Ispotályban, következő jobbításokat tétetett az *Alsó-Ausztriai* Kormányfő, Udvari-Tanátsos *Fränk* Direktor Úrnak javaslására:

A' Betegek, nyavalyáiknak különbsége szerént osztódtak el különös szobákba; az Ordinátziók vagy Orvosság-rendelések reggel esnek-meg; a' Seborvosi-operátziók, különösen a' végre rendelt szobákban mennek véghez. — Februárius' kezdetével, a' Közönséges-Ispotályban is a' megjobbított Katonai patika állíttatik fel. — Az Ispotálybéli kenyér-portziók' nagysága és nehezsége úgy meghatározódott, hogy az mindenkor megmaradjon, nem nézven arra: nagyobb vagy kisebb legyen e' az Ispotályon kívül a' kenyér' árán? — A' Bolondok' házában be-zárattattak a' sok félre való helyek, és azok helyett, ide's tova hordozható, és könnyen ki-tisztítható árnyéklécek vétettek-fel, hogy a' levegő-ég annál tisztábban maradjon; és hogy a' Tébolnyodtak friss levegő-ég szívás, 's járkálás által is segíthessenek a' magok egészségjeken; e' végre alkalmas nagyságú környék fog az úgy nevezett Bolondok' házához kerítetni köfallal, melly környék be lesz pázsítózva és előfákkal ültettetve. — A' tehetősebb és magok mellé önnön Tselédjeiket kívánó Tébolnyodtak' számára; úgy szintén a' tsendes

elmezavarodásban lévők' számára, az úgy nevezett forintos szobák között, vagyon egynehány a' Közönséges-Ispotálybann elkészítve. — Bé nem vétetődik ezentúl egy Tébolyodott is az Ispotályba, hanemha véle együtt bé-mutatódik a' Betegség-históriája is, melyet az a' Doktor, vagy Chyrurgus készített, a' ki akkoráig forgólódott körülötte.

(*A' többit máffzor.*)

Bétsből leendő el-menete előtt Gróf Clerfaytnak, egy győzedelmi Öröm-innepet szándékozik tartani tiszteletére a' Bétsi Polgárság.

Mosótzai Inſtitutoris Gábor, Könyvkötőnél Pöffen, következő című Könyv talaltatik:

Genus Regium, Palatinatus, Reliquorumque Regni Hungariae Baronatum, et Supremorum quoque Comitum Officia cum splendore, summaque utilitate Regni gessisse remonstravit Andreas Simonyi I. Comitatus de Zabóltis Tabulae Judiciariae Assessor, et ad Excellens Curiam Regiam Advocatus. — Meg-mutatta ezen Könyvbenn az Author, hogy Királyi vérből származott Személyek, az Ország' kezdetétől fogva viseltek Fő Méltóságokat az Országban, és hogy Sz. István Király' idejében is, midőn kezdődött a' Nádor-Ispányi Tiszttség, Királyi vérből való volt mindjárt az első Nádor-Ispány. Ab a Király Nemzettségébőliek-től kétségbe hozták ezt némelly Histórikusok, mások nyilván tagadták. A' szóban forgó Author ellenben meg-mutatja, hogy Ab a Király' Házából is voltak, a' kik Nádor-Ispányságot, Tarnokmesteriséget, a' más Fő-Méltóságokat is viseltek.

Meg-lehet kapni ezen Könyvet két Budánn is Diepold Könyváros Úrnál: Debretzenben is Vásár alkalmatosságával a' Mosótzai Inſtitutoris Úr Könyves-bőlésében.